Resurssipoliittinen osasto

Muistio on valmisteltu yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa.

Puolustustarvikkeiden maastavienti

Lupaprosessi ja noudatettavat periaatteet

Puolustustarvikkeiden vientiin, siirtoon, kauttakuljetukseen ja välitykseen tarvitaan aina valtioneuvoston tai puolustusministeriön myöntämä lupa (Laki puolustustarvikkeiden viennistä 282/2012). Lähtökohtana on, että lupa myönnetään, jos se on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukaista eikä vaaranna Suomen turvallisuutta.

Lisäksi luvan saamisen edellytyksenä on luotettava selvitys tavaran lopullisesta käyttäjästä ja loppukäytöstä (loppukäyttäjätodistus). Lupa-asioita valmistelee puolustusministeriön asettama poikkihallinnollinen maastavientiasioiden työryhmä, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittisesta arviosta vastaa ulkoasiainministeriö. Kaikki vientilupapäätökset, sekä myönteiset että kielteiset, ovat julkisia asiakirjoja.

Lupaharkinta perustuu tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan. Suomi noudattaa Euroopan unionin neuvoston yhteistä kantaa lupaharkinnan perusteista. Yhteisen kannan mukaisesti lupia myönnettäessä arvioidaan sekä määrämaan sisäistä tilannetta ja sen kansallista turvallisuutta että alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta. Lupaa myönnettäessä arvioidaan määrämaan sitoutumista kansainvälisten sitoumusten ja oikeuden noudattamiseen sekä ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen arvio tehdään vallitsevan tilanteen valossa.

Yhteisen kannan mukaisesti keskeistä on arvioida vietävien tuotteiden jälleenvientiriskiä. Ehdottoman esteen viennille muodostavat pakotteet ja asevientikiellot. Lisäksi Suomi noudattaa Kansainvälisen asekauppasopimuksen asettamia vientiehtoja, jotka vastaavat pitkälti EU:n yhteistä kantaa.

Lupaharkinnassa arvioidaan myös viejän luotettavuutta. Lupa myönnetään hakijalle, jonka katsotaan olevan sopiva viemään puolustustarvikkeita ja jonka arvioidaan noudattavan luvan myöntämisen ehtoja.

Lupaharkinta sisältää lisäksi vietävän tuotteen arvioinnin; ominaisuudet, käyttötarkoitus ja sotilaallinen merkitys. Lupaharkinnassa otetaan myös huomioon kotimaisen teollisuuden tukeminen osana kansallista huoltovarmuutta erityisesti kriittisillä teknologia- ja osaamisalueilla.

Suomi noudattaa kaikissa tapauksissa tarkkaa, tapauskohtaista harkintaa, punniten riskiä sille, voidaanko ao. tarvikkeita käyttää EU:n yhteisen kannan ja asekauppasopimuksen kriteerien vastaisesti. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen tarkastelu valmistellaan ulkoasiainministeriön vientivalvontatyöryhmässä, ja tarkastelussa hyödynnetään myös Suomen edustustoverkostoa. Valtioneuvoston kokonaisharkinnassa huomioidaan taloudelliset ja huoltovarmuuteen liittyvät tekijät, mutta ne eivät saa mennä yhteisten kriteerien edelle. Vastaava käytäntö tapauskohtaisesta harkinnasta on valtaosassa EU-maita. EU-maat konsultoivat toisiaan aktiivisesti ja niiden tulee ottaa huomioon toistensa päätökset.

Lainsäädännön mukaisesti viranomaiset antavat vientiä suunnitteleville yrityksille pyydettäessä myös ennakkolausuntoja, mukaan lukien ulko- ja turvallisuuspoliittinen arvio. Nämä ennakkolausunnot eivät julkisuuslain mukaan ole julkisia, koska yritysten toiminnan kannalta mahdollisten, vielä suunnitelman asteella olevien vientien julkistaminen olisi erittäin vahingollista ja voisi vaikuttaa myös valtioiden välisiin suhteisiin. Kymmenistä vuosittain annettavista ennakkolausunnoista useat ovat olleet kielteisiä ja ne ovat kohdistuneet usealle eri mante-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

reelle. Tämä menettely osaltaan vaikuttaa siihen, että kielteisiä päätöksiä varsinaisiin lupahakemuksiin annetaan vuosittain verrattain harvoin.

Asekauppa on vastuullista toimintaa ja Suomi toimii tässä vastuuta kantaen. Kyseessä on aina huolellinen, tapauskohtainen ja kokonaisvaltainen harkinta, jossa punnitaan eri tekijöitä. Keskeistä on Suomen oman lainsäädännön, EU:n ja asekauppasopimuksen yhteisten kriteerien noudattaminen. Seuraamme tarkkaan myös muiden EU-maiden toimintaa. EU-kriteerien tulkinta ja lupahakemuksia koskevia päätöksenteko ovat kuitenkin kunkin jäsenvaltion toimivallassa.

Viimeaikainen lupakäytäntö

Tiettyihin Lähi-idän alueelle kohdistuviin vienteihin on viime aikoina suhtauduttu aiempaa pidättyvämmin erityisesti Jemenin ja Syyrian tilanteen johdosta. Vientiä alueelle EU:n jäsenvaltioista on kuitenkin edelleen merkittävässä määrin. Myös Suomessa arvioimme tilanteen kehitystä tarkasti. Saudi-Arabia ja sen johtama liittouma toimii Jemenissä sen laillisen hallituksen pyynnöstä. Iskujen kohdistuminen siviileihin on kuitenkin tuomittavaa ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastaista.

Valtioneuvosto tai puolustusministeriö on myöntänyt viime vuosina tapauskohtaisesti vientilupia Keski-Aasian valtioihin. Harkinnassa huomioidaan alueellisen turvallisuustilanteen kehitys - mukaan lukien Afganistanin vastaisen rajan Keski-Aasiassa ja sitä kautta leviävän radikalisaation uhka. Kiinnitämme silti jatkossakin huomiota ihmisoikeustilanteeseen näissä maissa ja jatkamme tapauskohtaista harkintaa.

Merkittävin tilastollinen muutos vuosien 2014 ja 2015 aikana myönnetyissä vientiluvissa on tapahtunut Eurooppaan suuntautuvien vientilupien lukumäärässä, joka on vuosien 2014 ja 2015 välillä kasvanut 38 %. Muualle suuntautuvien vientilupien lukumäärä on pysynyt samalla tasolla.

Suomen puolustustarvikeviennin verrattain pienten volyymien johdosta yksittäisten vientilupien vaikutus voi olla tilastollisesti merkittävä, mutta puolustustarvikevientiä koskevaa laajaa linjanmuutosta ei näiden lukujen valossa voi todeta tapahtuneen. Keskustelu linjanmuutoksesta liittyykin ennen muuta Keski-Aasiaa ja Lähi-itää koskevien lupien myöntämiseen. Yhteenkään kohdemaahan ei kohdistu kansainvälisiä pakotteita ja vientilupapäätökset on tehty kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

EU:n viimeisin saatavilla oleva puolustustarvikeviennin koontiraportti koskee vuotta 2014. Turkmenistaniin myönnettiin yhteensä 36 puolustustarvikkeiden vientilupaa 8 eri EU-jäsenvaltiosta. Saudi-Arabiaan myönnettiin 740 vientilupaa 21 EU-jäsenvaltiosta, mukaan lukien Pohjoismaat. Vuonna 2015 Saksa myönsi Saudi-Arabiaan 17 vientilupaa ja vei puolustustarvikkeita hieman yli 270 milj. € arvosta. Ruotsi myönsi Saudi-Arabiaan 8 vientilupaa ja toteutuneiden vientien arvo oli 14 milj. SEK. Suomesta Saudi-Arabiaan ei toistaiseksi ole toimitettu heittimiä vuosina 2011 ja 2014 myönnettyjen lupien perusteella. Tarkemmat tiedot Suomen myöntämistä luvista vuosina 2011–2016 ko. alueiden maihin löytyy muistion liitteestä.

Liitteet Liite 1, Tilastotietoa puolustustarvikevienneistä 2011-2016
Liite 2, Euroopan Unionin yhteiset puolustustarvikeluokat

Postiosoite
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Liite 1: Tilastotietoa puolustarvikevienneistä 2011-2016

2011

	Myönnetyt luvat (kpl)	Myönnettyjen ML-Luokka	Myönnettyjen lupien arvo (€)	Toteutuneiden ML-Luokka	Toteutuneiden vientien arvo (€)
Bahrain				1	872 165,00 €
Kazakstan	2	1, 3	336 475,00 €	1, 3	385 475,00 €
Qatar	1	3	15 155,00 €	3	15 150,00 €
Saudi-Arabia	7	1, 2, 3, 7, 10, 11	101 075 529,00 €	7, 11	428 420,00 €
Turkmenistan					
UAE	4	11, 13	185 500,00 €	7, 11, 13	407 596,00 €
Uzbekistan					

2012

Bahrain	1	7	9 568,00 €		
Kazakstan	4	1, 3	217 008,00 €	1, 3	270 850,00 €
Qatar					
Saudi-Arabia				3	195 000,00 €
Turkmenistan					
UAE	9	1, 3, 9, 11, 13	874 740,00 €	1, 3, 9, 11, 13	1 280 462,00 €
Uzbekistan					

2013

Bahrain	1	7	1 306 263,00 €	7	10 401,00 €
Kazakstan	6	1, 3, 13	341 900,00 €	3, 13	25 288,00 €
Qatar	1	11	28 800,00 €	11	28 800,00 €
Saudi-Arabia	1	7	501 795,00 €		
Turkmenistan					
UAE	4	1, 3	121 070,00 €	2, 3, 11, 13	139 454,00 €
Uzbekistan					

2014

Bahrain					
Kazakstan	3	1, 3, 13	326 020,00 €	1, 3, 13	706 425,00 €
Qatar					
Saudi-Arabia	1	13	1 000 000,00 €	2, 13	51 437 080,00 €
Turkmenistan					
UAE	7	3, 13	200 993,00 €	2, 3, 13	22 061 291,00 €
Uzbekistan					

2015

Bahrain	1	11	2 373 000,00 €		
Kazakstan	6	1, 13	1 837 073,00 €	1, 13	1 487 254,00 €
Qatar					
Saudi-Arabia	4	7, 10, 13	2 716 675,00 €	2, 13	28 651 253,00 €
Turkmenistan	5	1, 3	1 026 222,00 €	1	365 543,00 €
UAE	9	1,3,6,9,13	77 863 740,00 €	1,2,6,13	2 198 006,18 €
Uzbekistan					

2016 (tilanne 27.10.)

Bahrain					
Kazakstan	1	1	191 890,00 €		
Qatar					
Saudi-Arabia	1	7	360 000,00 €		
Turkmenistan					
UAE					
Uzbekistan	1	1	2 813 500,00 €		

27.10.2016

Euroopan Unionin yhteiset puolustustarvikeluokat

ML1 Rihlattomat aseet, joiden kaliiperi on alle 20 mm, muut aseet ja automaattiaseet, joiden kaliiperi on 12,7 mm (0,50 tuumaa) tai vähemmän, ja niihin liittyvät lisälaitteet sekä niitä varten erityisesti suunnitellut komponentit.

ML2 Rihlattomat aseet, joiden kaliiperi on 20 mm tai enemmän, muut aseet tai aseistus, joiden kaliiperi on enemmän kuin 12,7 mm (0,50 tuumaa), heittimet ja lisälaitteet sekä niitä varten erityisesti suunnitellut komponentit.

ML3 Ampumatarvikkeet ja sytyttimen asetuslaitteet sekä niitä varten erityisesti suunnitellut komponentit.

ML4 Pommit, torpedot, raketit, ohjukset, muut räjähteet ja panokset ja niihin liittyvät varusteet ja lisälaitteet sekä niitä varten erityisesti suunnitellut komponentit.

ML5 Erityisesti sotilaskäyttöön suunnitellut tulenjohto- sekä niihin liittyvät hälytys- ja varoituslaitteet sekä niihin liittyvät järjestelmät, testaus-, suuntaus- ja vastatoiminta-varusteet sekä niitä varten erityisesti suunnitellut komponentit ja lisälaitteet.

ML6 Maakulkuneuvot ja komponentit.

ML7 Myrkylliset kemialliset tai biologiset aineet, ”mellakantorjunta-aineet”, radioaktiiviset aineet, niihin liittyvät varusteet, komponentit ja materiaalit.

ML8 ”Energeettiset aineet” sekä niihin liittyvät aineet: aineet tai seokset, jotka reagoivat kemiallisesti vapauttaen energiaa tarkoitettuun käyttösovellukseen. ”Räjähteet”, ”pyrotekniset aineet” ja ”ajoaineet” ovat energeettisten aineiden alaryhmiä.

ML9 Pinta- ja vedenalaiset sota-alukset, laivaston erikoisvarusteet, lisälaitteet, komponentit ja muut erityisesti sotilaskäyttöön suunnitellut pinta-alukset.

ML10 Erityisesti sotilaskäyttöön suunnitellut tai muunnetut ”ilma-alukset”, ”ilmaa keveämmät ilma-alukset”, miehittämättömät ilma-alukset (”UAV”:t), lentokonemoottorit sekä ”ilma-alusten” varustus, lisävarusteet ja komponentit.

ML11 Elektroniset laitteet ja komponentit, joita ei ole määritelty muualla EU:n yhteisessä puolustustarvikeluettelossa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

ML12 Suurnopeuksiseen liike-energiaan perustuvat asejärjestelmät ja niihin liittyvät varusteet sekä niihin erityisesti suunnitellut komponentit.

ML13 Panssarointi- tai suojavarustus sekä suojarakenteet ja -komponentit.

ML14 ”Erikoisvarustus sotilaskoulutukseen” tai sotilaallisten tilanteiden simulointiharjoituksiin, simulaattorit, jotka on erityisesti suunniteltu ML1 tai ML2 kohdassa tarkoitettujen ampuma-aseiden tai aseiden harjoituskäyttöä varten, ja niihin erityisesti suunnitellut komponentit ja lisälaitteet.

ML15 Erityisesti sotilaskäyttöön suunniteltu kuvaus- ja sen vastatoimivarustus ja niihin erityisesti suunnitellut komponentit ja lisälaitteet.

ML16 Taotut, valetut ja muut puolivalmiit tuotteet, jotka on erityisesti suunniteltu ML1–ML4, ML6, ML9, ML10, ML12 tai ML19 kohdassa tarkoitettuihin tuotteisiin.

ML17 Eri laitteet, materiaalit ja ”tiedostot” ja niitä varten erityisesti suunnitellut komponentit.

ML18 Tuotantolaitteet ja komponentit.

ML19 Suunnatun energian asejärjestelmät ja niihin liittyvät laitteet tai vastatoimintalaitteet sekä testimallit ja niihin erityisesti suunnitellut komponentit.

ML20 Kryogeeniset ja ”suprajohtavat” laitteet sekä niitä varten erityisesti suunnitellut komponentit ja lisälaitteet. Suprajohtava viittaa materiaaleihin, esim. metallit, metalliseokset tai yhdisteet, jotka voivat menettää kokonaan sähköisen vastusarvonsa, ts., jotka voivat saavuttaa äärettömän suuren sähköisen johtavuuden ja kuljettaa hyvin suuria sähkövirtoja ilman Joule-lämpenemistä.

ML21 Ohjelmistot: yhden tai useamman ”ohjelman” tai ”mikro-ohjelman” muodostama kokonaisuus missä tahansa käsitettävässä muodossa.

ML22 Teknologia: erityistä tietoa, jota tarvitaan tuotteen ”kehittämistä”, ”tuotantoa” tai ”käyttöä” varten. Tämä tieto on ”teknisen tiedon” tai ”teknisen avun” muodossa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi